



## Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 24ης Νοεμβρίου 2022\*

«Προδικαστική παραπομπή – Διαδικασία πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών – Οδηγία (ΕΕ) 2015/1535 – Έννοια του “τεχνικού κανόνα” – Άρθρο 1, παράγραφος 1 – Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει τη χρήση γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη από ιδιώτες σε ιδιωτικά γεωτεμάχια – Άρθρο 5, παράγραφος 1 – Υποχρέωση των κρατών μελών να γνωστοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα»

Στην υπόθεση C-658/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) με απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Οκτωβρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

**Belgisch-Luxemburgse vereniging van de industrie van plantenbescherming VZW (Belplant)**, πρώην Belgische Vereniging van de Industrie van Plantenbeschermingsmiddelen VZW (Phytofar),

κατά

**Vlaams Gewest**,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Rızgarra, προεδρεύοντα, N. Jääskinen και M. Gavalec (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. M. Collins

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Belgisch-Luxemburgse vereniging van de industrie van plantenbescherming VZW (Belplant), πρώην Belgische Vereniging van de Industrie van Plantenbeschermingsmiddelen VZW (Phytofar), εκπροσωπούμενη από τον B. Deltour, advocaat,
- η Vlaams Gewest, εκπροσωπούμενη από την E. Cloots και τους T. Roes και J. Roets, advocaten,

\* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις F. Castilla Contreras, M. Escobar Gómez και τον M. ter Haar,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

### Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, και του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών (ΕΕ 2015, L 241, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Belgisch-Luxemburgse vereniging van de industrie van plantenbescherming VZW (Belplant) (βελγο-λουξεμβουργιανής ενώσεως βιομηχανιών φυτοπροστατευτικών προϊόντων ASBL), πρώην Belgische Vereniging van de Industrie van Plantenbeschermingsmiddelen VZW (Phytofar) (βελγικής ενώσεως βιομηχανιών φυτοπροστατευτικών προϊόντων ASBL, στο εξής: Belplant), και της Vlaams Gewest (Περιφέρεια της Φλάνδρας, Βέλγιο) σχετικά με το κύρος αποφάσεως που εκδόθηκε από την Φλαμανδική Κυβέρνηση και απαγορεύει τη χρήση γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη από ιδιώτες σε ιδιωτικά γεωτεμάχια εντός της Περιφέρειας της Φλάνδρας.

### Το νομικό πλαίσιο

#### *Το δίκαιο της Ένωσης*

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 3, 7 και 11 της οδηγίας 2015/1535 αναφέρουν τα εξής:
  - «(2) Η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων. Επομένως, ένα από τα θεμέλια της Ένωσης είναι η απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών στις συναλλαγές εμπορευμάτων, καθώς και των μέτρων που έχουν ισοδύναμο αποτέλεσμα με τους ποσοτικούς αυτούς περιορισμούς.
  - (3) Για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, κρίνεται σκόπιμο να διασφαλισθεί μεγαλύτερη διαφάνεια στις εθνικές πρωτοβουλίες που αφορούν τη θέσπιση τεχνικών κανονισμών.
- [...]
- (7) Η εσωτερική αγορά στόχο έχει να διασφαλίσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Για να εκμεταλλευτούν καλύτερα οι επιχειρήσεις τα πλεονεκτήματα της αγοράς αυτής, πρέπει να υπάρχει ιδίως μεγαλύτερη ενημέρωση. Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στους επιχειρηματικούς κύκλους να κάνουν γνωστές τις εκτιμήσεις τους για τις επιπτώσεις των εθνικών τεχνικών κανονισμών που

προτείνονται από άλλα κράτη μέλη μέσω της τακτικής δημοσίευσης των τίτλων των κοινοποιούμενων σχεδίων, καθώς και μέσω των διατάξεων που αφορούν την εμπιστευτικότητα των σχεδίων αυτών.

[...]

(11) Οι απαιτήσεις, εκτός των τεχνικών προδιαγραφών που αφορούν τον κύκλο ζωής ενός προϊόντος μετά τη διάθεσή του στην αγορά, μπορούν να επηρεάσουν την ελεύθερη κυκλοφορία του στην αγορά ή να δημιουργήσουν εμπόδια στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία β' έως στ', της οδηγίας αυτής έχει ως ακολούθως:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

β) “υπηρεσία”: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

[...]

γ) “τεχνική προδιαγραφή”: η προδιαγραφή που περιέχεται σε έγγραφο στο οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως τα επίπεδα ποιότητας ή ιδιότητες χρήσης, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που ισχύουν για το προϊόν όσον αφορά την ονομασία πώλησης, την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και τις μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, τη σήμανση και το ετικετάρισμα, καθώς και τις διαδικασίες αξιολόγησης της πιστότητας.

Ο όρος “τεχνική προδιαγραφή” καλύπτει επίσης τις μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής γεωργικών προϊόντων δυνάμει του άρθρου 38 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), προϊόντων που προορίζονται για ανθρώπινη διατροφή και διατροφή των ζώων, καθώς και φαρμάκων όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 2001/83/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Νοεμβρίου 2001, περί κοινοτικού κώδικος για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση (ΕΕ 2001, L 311, σ. 67)], καθώς και τις μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής άλλων προϊόντων, εφόσον αυτές έχουν επιπτώσεις στα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα·

δ) “άλλη απαίτηση”: απαίτηση, εκτός των τεχνικών προδιαγραφών, επιβαλλόμενη σε ένα προϊόν, ιδίως για λόγους προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, η οποία αφορά τον κύκλο ζωής του προϊόντος μετά τη διάθεσή του στην αγορά, όπως οι συνθήκες χρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης ή εξάλειψής του, εφόσον οι συνθήκες αυτές μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη σύνθεση ή τη φύση του προϊόντος, ή την εμπορία του·

ε) “κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες”: απαίτηση γενικής φύσεως σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες των υπηρεσιών που περιγράφονται στο στοιχείο β) και στην άσκησή τους, ειδικότερα διατάξεις για τους παρέχοντες υπηρεσίες, τις υπηρεσίες και τον αποδέκτη των υπηρεσιών, εξαιρουμένων των κανόνων που δεν αναφέρονται ειδικά στις υπηρεσίες που ορίζονται στο ίδιο σημείο.

[...]

στ) “τεχνικός κανόνας”: τεχνική προδιαγραφή ή άλλη απαίτηση ή κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των οικείων διοικητικών διατάξεων των οποίων η τήρηση είναι υποχρεωτική *de jure* ή *de facto*, για την εμπορία, την παροχή υπηρεσιών, την εγκατάσταση ενός φορέα παροχής υπηρεσιών ή τη χρήση σε κράτος μέλος ή σε σημαντικό τμήμα του κράτους αυτού, όπως επίσης, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 7, οι νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος και την παροχή ή χρήση μιας υπηρεσίας ή την εγκατάσταση για την παροχή των υπηρεσιών αυτών.

[...]»

5 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν πάραυτα στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα, εκτός εάν πρόκειται απλώς για αυτούσια μεταφορά ενός διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου, οπότε αρκεί μια απλή πληροφόρηση ως προς το συγκεκριμένο πρότυπο· επίσης, απευθύνουν στην Επιτροπή κοινοποίηση σχετικά με τους λόγους για τους οποίους είναι αναγκαία η θέσπιση ενός τέτοιου τεχνικού κανόνα, εκτός εάν οι λόγοι αυτοί συνάγονται ήδη από το ίδιο το σχέδιο.

Εάν χρειαστεί, τα κράτη μέλη κοινοποιούν ταυτοχρόνως στην Επιτροπή –εάν δεν το έχουν ήδη διαβιβάσει με κάποια προηγούμενη γνωστοποίησή τους– το κείμενο των βασικών, νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων που αφορούν κατά κύριο και άμεσο τρόπο τον τεχνικό κανόνα, εφόσον η γνώση του κειμένου αυτού είναι αναγκαία για να εκτιμηθεί η εμβέλεια του σχεδίου τεχνικού κανόνα.

[...]

Όταν το σχέδιο του τεχνικού κανόνα αφορά, ειδικότερα, τον περιορισμό της διάθεσης στο εμπόριο ή της χρήσης μιας ουσίας, ενός παρασκευάσματος ή ενός χημικού προϊόντος, για λόγους δημόσιας υγείας και προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν επίσης είτε περιληψη, είτε, στο μέτρο που είναι διαθέσιμες οι σχετικές πληροφορίες, τα χρήσιμα στοιχεία που αφορούν τη συγκεκριμένη ουσία, παρασκεύασμα ή προϊόν, καθώς και όσα αφορούν τα γνωστά και διαθέσιμα προϊόντα υποκατάστασης. Ομοίως γνωστοποιούν τις αναμενόμενες επιπτώσεις του μέτρου στη δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, συνοδεύοντάς τα με ανάλυση των κινδύνων, διενεργουμένη, όπου συντρέχει λόγος, βάσει των αρχών που προβλέπονται στο σχετικό μέρος του τμήματος II.3 του παραρτήματος XV του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ (ΕΕ 2006, L 396, σ. 1)].

[...]»

## Το βελγικό δίκαιο

### Το διάταγμα της 8ης Φεβρουαρίου 2013

- 6 Το άρθρο 6 του decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest (διατάγματος περί της ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων στην Περιφέρεια της Φλάνδρας), της 8ης Φεβρουαρίου 2013 (*Belgisch Staatsblad*, 22 Μαρτίου 2013, σ. 11685), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, προβλέπει τα εξής:

«Η χρήση γεωργικών φαρμάκων μπορεί να υπόκειται σε απαγορεύσεις ή σε περιορισμούς. Για τον σκοπό αυτό, μπορεί να γίνεται διάκριση ανάλογα με το είδος της δραστικής ουσίας, τα γεωτεμάχια σε συγκεκριμένες περιοχές, τη δραστηριότητα ή την ομάδα-στόχο.

Η Φλαμανδική Κυβέρνηση θεσπίζει λεπτομερέστερους κανόνες προς τούτο.»

### Η απόφαση της 15ης Μαρτίου 2013

- 7 Η Φλαμανδική Κυβέρνηση έθεσε σε εφαρμογή το διάταγμα της 8ης Φεβρουαρίου 2013 περί της ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων στην Περιφέρεια της Φλάνδρας με την besluit houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik (απόφαση περί καθορισμού των λεπτομερέστερων κανόνων που διέπουν την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων στην Περιφέρεια της Φλάνδρας στο πλαίσιο μη γεωργικών και μη κηπευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και περί καθιέρωσης του φλαμανδικού σχεδίου δράσεως για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων), της 15ης Μαρτίου 2013 (*Belgisch Staatsblad*, 18 Απριλίου 2013, σ. 23751, στο εξής: απόφαση της 15ης Μαρτίου 2013).

### Η απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017

- 8 Το προοίμιο της besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013 houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik (αποφάσεως της Φλαμανδικής Κυβερνήσεως για την τροποποίηση της αποφάσεως της 15ης Μαρτίου 2013 περί καθορισμού των λεπτομερέστερων κανόνων που διέπουν την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων στην Περιφέρεια της Φλάνδρας στο πλαίσιο μη γεωργικών και μη κηπευτικών δραστηριοτήτων, καθώς και περί καθιέρωσης του φλαμανδικού σχεδίου δράσεως για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων), της 14ης Ιουλίου 2017 (*Belgisch Staatsblad*, 18 Ιουλίου 2017, σ. 73320, στο εξής: απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017), έχει ως ακολούθως:

«[...]

Εκτιμώντας ότι η επιστημονική έρευνα δεν έχει δώσει οριστική απάντηση στο ερώτημα αν η χρήση των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη έχει ή δεν έχει επιβλαβείς συνέπειες τόσο για τη δημόσια υγεία όσο και για το περιβάλλον· ότι η έρευνα για τις καρκινογόνες επιδράσεις ή τις τοξικές επιπτώσεις της χρήσης των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη φαίνεται να επηρεάζεται από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις· ότι, ως εκ τούτου, θα πρέπει, βάσει της αρχής της προφυλάξεως, να απαγορευθεί άμεσα η χρήση των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν

γλυφοσάτη στα ιδιωτικά γεωτεμάχια από τους χρήστες που δεν διαθέτουν άδεια χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων· ότι διαπιστώθηκε η έλλειψη νομικής βάσεως για μια τέτοια απαγόρευση· ότι στις 28 Ιουνίου 2017 το Vlaams Parlement (Φλαμανδικό Κοινοβούλιο) ενέκρινε με τη διαδικασία του κατεπείγοντος το σχέδιο διατάγματος που περιείχε διάφορες διατάξεις σχετικές με το περιβάλλον, τη φύση και τη γεωργία, προκειμένου να προβλέψει ρητώς τη νομική βάση της απαγορεύσεως αυτής· ότι η Φλαμανδική Κυβέρνηση επικύρωσε και εξέδωσε στις 30 Ιουνίου 2017 το [decreet houdende diverse bepalingen inzake omgeving, natuur en landbouw (διάταγμα περί θεσπίσεως διαφόρων διατάξεων σχετικών με το περιβάλλον, τη φύση και τη γεωργία)]· ότι αν το ζήτημα δεν αντιμετωπιστεί επείγοντως, ελλοχεύει ο κίνδυνος να αρχίσει η απαγόρευση αυτή να ισχύει μόνον αφού οι χρήστες τους οποίους αφορά θα έχουν ήδη προχωρήσει στην εφαρμογή γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη στα οικεία γεωτεμάχια·

[...]

Εκτιμώντας ότι, εφόσον δεν υπάρχει στην επιστημονική κοινότητα συναίνεση σχετικά με τις επιπτώσεις της γλυφοσάτης και των ζιζανιοκτόνων με βάση τη γλυφοσάτη στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον και τη φύση, πρέπει να τηρείται η αρχή της προφυλάξεως·

[...]».

- 9 Με το άρθρο 2 της αποφάσεως της 14ης Ιουλίου 2017 προστέθηκε, στην απόφαση της 15ης Μαρτίου 2013, άρθρο 3/1, το οποίο προβλέπει τα ακόλουθα:

«Το κεφάλαιο 4/1 εφαρμόζεται στις περιοχές που χρησιμοποιούνται από ιδιώτες.»

- 10 Το εν λόγω κεφάλαιο 4/1, το οποίο επιγράφεται «Χρήση των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη», προστέθηκε στην απόφαση της 15ης Μαρτίου 2013 με το άρθρο 5 της αποφάσεως της 14ης Ιουλίου 2017. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο αποτελείται μόνον από το άρθρο 8/1, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Μόνον οι επαγγελματίες χρήστες που είναι κάτοχοι άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων τύπου P1, P2 ή P3 επιτρέπεται να χρησιμοποιούν γεωργικά φάρμακα με βάση τη γλυφοσάτη.

Ως επαγγελματίας χρήστης, κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, νοείται όποιος, στον γεωργικό ή σε άλλον τομέα, χρησιμοποιεί προϊόντα στο πλαίσιο των επαγγελματικών δραστηριοτήτων του, περιλαμβανομένων των προσώπων που χειρίζονται μηχανήματα εφαρμογής φυτοφαρμάκων, των τεχνικών, των εργοδοτών και των αυτοαπασχολούμενων.

[...]»

## **Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα**

- 11 Η Belplant άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, δηλαδή του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο), αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως της 14ης Ιουλίου 2017.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, προς στήριξη της αιτήσεώς της, η Belplant προβάλλει, μεταξύ άλλων, λόγο ακυρώσεως που αφορά παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535, ερμηνευόμενου σε συνδυασμό με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

- 13 Το εν λόγω δικαστήριο εκθέτει ότι, με τον λόγο αυτόν, η Belplant υποστηρίζει ότι η απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 έπρεπε, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, δεδομένου ότι προβλέπει απαγόρευση χρήσεως, σε ιδιωτικά γεωτεμάχια, γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη από χρήστες που δεν είναι κάτοχοι της άδειας υπό την ονομασία «άδεια χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων» [(«phytolicence»)], η οποία χορηγείται από την αρμόδια περιφερειακή αρχή.
- 14 Συγκεκριμένα, κατά την Belplant, η απαγόρευση αυτή συνιστά τεχνικό κανόνα και, ειδικότερα, «άλλη απαίτηση», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και στ', της οδηγίας 2015/1535. Τεχνικοί κανόνες αυτού του είδους υπόκεινται στην προβλεπόμενη στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας υποχρέωση προηγούμενης γνωστοποίησης στην Επιτροπή, οπότε, αφ' ης στιγμής η Φλαμανδική Κυβέρνηση δεν εκπλήρωσε την υποχρέωση αυτή, η διάταξη της αποφάσεως της 14ης Ιουλίου 2017 η οποία περιλαμβάνει τον οικείο τεχνικό κανόνα είναι ανίσχυρη και, ως εκ τούτου, ανεφάρμοστη.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, συναφώς, ότι ένα γεωργικό φάρμακο που περιέχει γλυφοσάτη δεν διαφέρει ανάλογα με το αν εφαρμόζεται από συνήθη χρήστη ή από επαγγελματία χρήστη ο οποίος είναι κάτοχος άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Εκτιμά, επομένως, ότι το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 συνίσταται στην επιβολή απαγόρευσης χρήσεως, σε ιδιωτικά γεωτεμάχια, των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη από τους χρήστες που δεν είναι κάτοχοι άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- 16 Συνακόλουθα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν το εν λόγω μέτρο –ως τεχνικός κανόνας– έπρεπε πράγματι να γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή, όπως υποστηρίζει η Belplant.
- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας [2015/1535] την έννοια ότι η απαγόρευση χρήσεως σε ιδιωτικές γαίες φυτοφαρμάκων που περιέχουν γλυφοσάτη από χρήστες που δεν διαθέτουν άδεια χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων συνιστά τεχνικό κανόνα ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την ως άνω διάταξη;»

### **Επί του προδικαστικού ερωτήματος**

- 18 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 5 αυτής, έχει την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει στα πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι εθνικής άδειας για επαγγελματίες να χρησιμοποιούν, σε ιδιωτικά γεωτεμάχια, γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφοσάτη συνιστά «τεχνικό κανόνα» κατά την έννοια της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή βάσει της δεύτερης διατάξεως.
- 19 Προκαταρκτικώς, όσον αφορά το επιχείρημα που προέβαλε η Περιφέρεια της Φλάνδρας με τις γραπτές παρατηρήσεις της, υποστηρίζοντας ότι το μέτρο το οποίο θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2015/1535, καθόσον η απόφαση αυτή ρυθμίζει τις δραστηριότητες των επιχειρηματιών, και όχι τα χαρακτηριστικά

γνωρίσματα ενός προϊόντος, υπενθυμίζεται ότι, ασφαλώς, οι εθνικές διατάξεις που περιορίζονται στην πρόβλεψη των προϋποθέσεων για την εγκατάσταση των επιχειρήσεων ή την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους αυτών, όπως διατάξεις οι οποίες εξαρτούν την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας από προηγούμενη έγκριση, δεν συνιστούν «τεχνικούς κανόνες» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535 (πρβλ. απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, M. και S., C-303/15, EU:C:2016:771, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20. Εντούτοις, το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της υποχρέωσης κατοχής άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων εκ μέρους των επαγγελματιών χρηστών, αλλά με γνώμονα την απαγόρευση την οποία επιβάλλει στους χρήστες που δεν κατέχουν τέτοια άδεια, όσον αφορά τη χρήση γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη σε ιδιωτικά γεωτεμάχια.
21. Μια τέτοια απαγόρευση, προβλεπόμενη από εθνική κανονιστική ρύθμιση, μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2015/1535.
22. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535 διακρίνει τέσσερις κατηγορίες μέτρων που μπορούν να θεωρηθούν ως «τεχνικοί κανόνες» κατά την έννοια της εν λόγω οδηγίας, ήτοι, πρώτον, την «τεχνική προδιαγραφή», δεύτερον, την «άλλη απαίτηση», τρίτον, τον «κανόνα σχετικά με τις υπηρεσίες» και, τέταρτον, τις «νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος». Οι τρεις πρώτες κατηγορίες μέτρων ορίζονται, αντιστοίχως, στα στοιχεία γ' έως ε' του ως άνω άρθρου 1, παράγραφος 1.
23. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να εξεταστεί αν εμπίπτει σε μία από τις τέσσερις αυτές κατηγορίες τεχνικών κανόνων η απαγόρευση την οποία θεσπίζει εθνική κανονιστική ρύθμιση όπως η απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017, επιβάλλοντας σε πρόσωπα που δεν κατέχουν εθνική άδεια για επαγγελματίες, εν προκειμένω άδεια χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων, να χρησιμοποιούν γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφosatη σε ιδιωτικά γεωτεμάχια.
24. Πρώτον, πρέπει να επισημανθεί ότι για να εμπίπτει ένα εθνικό μέτρο στην πρώτη κατηγορία τεχνικών κανόνων για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2015/1535, ήτοι στις «τεχνικές προδιαγραφές», πρέπει το μέτρο να αναφέρεται οπωσδήποτε είτε στο ίδιο το προϊόν είτε στην ίδια τη συσκευασία του και να καθορίζει, ως εκ τούτου, ένα από τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προϊόντος (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2020, Admiral Sportwetten κ.λπ., C-711/19, EU:C:2020:812, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
25. Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν αναφέρεται ούτε στα ίδια τα γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφosatη ούτε στην ίδια τη συσκευασία τους, οπότε δεν καθορίζει κάποιο από τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προϊόντων αυτών.
26. Επομένως, δεν συνιστά τεχνικό κανόνα υπό τη μορφή «τεχνικής προδιαγραφής», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2015/1535.
27. Δεύτερον, όσον αφορά την κατηγορία τεχνικών κανόνων που αποτελείται από τους «κανόνες σχετικά με τις υπηρεσίες», αρκεί η διαπίστωση ότι το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν μπορεί να εμπίπτει στην κατηγορία αυτή, αφ' ης στιγμής από τους



ορισμούς που περιλαμβάνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ε', της οδηγίας 2015/1535 προκύπτει ότι ο όρος «κανόνας σχετικά με τις υπηρεσίες» υποδηλώνει απαίτηση σχετική με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, ήτοι τις υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν συγκεκριμένης παραγγελίας ενός αποδέκτη υπηρεσιών.

- 28 Όμως, το επίδικο μέτρο δεν αφορά τέτοιες υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, αλλά ειδικά προϊόντα και τη χρήση τους.
- 29 Τρίτον, πρέπει να ελεγχθεί αν το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 μπορεί να εμπίπτει στην κατηγορία τεχνικών κανόνων στην οποία ανήκουν οι «νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535.
- 30 Συναφώς επισημαίνεται, αφενός, ότι δεν αμφισβητείται ότι το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν απαγορεύει ούτε την κατασκευή ούτε την εισαγωγή ούτε την εμπορία των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη.
- 31 Αφετέρου, όσον αφορά τις απαγορεύσεις χρήσεως, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι νοούνται ως τέτοιες απαγορεύσεις και τα μέτρα των οποίων το περιεχόμενο βαίνει σαφώς πέραν του περιορισμού ορισμένων πιθανών χρήσεων του επίμαχου προϊόντος και τα οποία, επομένως, δεν συνίστανται απλώς και μόνο στον περιορισμό της χρήσεως του (απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2020, Admiral Sportwetten κ.λπ., C-711/19, EU:C:2020:812, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 32 Πράγματι, η εν λόγω κατηγορία τεχνικών κανόνων αφορά ειδικότερα τα εθνικά μέτρα που δεν αφήνουν περιθώριο για καμία άλλη ευλόγως αναμενόμενη χρήση του επίμαχου προϊόντος, πέραν μιας αμιγώς περιθωριακής χρήσεως (απόφαση της 28ης Μαΐου 2020, ECO-WIND Construction, C-727/17, EU:C:2020:393, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 33 Όπως υπογραμμίζει η Περιφέρεια της Φλάνδρας με τις γραπτές παρατηρήσεις της, εξ αυτού συνάγεται ότι μόνον η σχεδόν απόλυτη απαγόρευση της κανονικής χρήσεως ενός προϊόντος μπορεί να εμπίπτει στη συγκεκριμένη κατηγορία, όπερ αποκλείει την απλή επιβολή όρων ή περιορισμών στη χρήση του, όπως είναι, εν προκειμένω, η απαγόρευση προς τους ιδιώτες χρήστες όχι να αγοράζουν γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφosatη, αλλά να χρησιμοποιούν οι ίδιοι τέτοια προϊόντα, με αποτέλεσμα να αναγκάζονται οι εν λόγω χρήστες να προσφεύγουν, προς τον σκοπό αυτό, στις υπηρεσίες επαγγελματιών που κατέχουν άδεια χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- 34 Κατά συνέπεια, το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 δεν μπορεί να εμπίπτει στην κατηγορία των «νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που απαγορεύουν την κατασκευή, εισαγωγή, εμπορία ή χρήση ενός προϊόντος», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας 2015/1535.
- 35 Τέταρτον και τελευταίον, όσον αφορά την κατηγορία τεχνικών κανόνων στην οποία εμπίπτουν οι «άλλες απαιτήσεις», σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2015/1535, η κατηγορία αυτή καλύπτει κάθε απαίτηση, εκτός των τεχνικών προδιαγραφών, επιβαλλόμενη σε ένα προϊόν, ιδίως για λόγους προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, η οποία αφορά τον κύκλο ζωής του προϊόντος μετά τη διάθεσή του στην

αγορά, όπως οι συνθήκες χρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης ή εξάλειψής του, εφόσον οι συνθήκες αυτές μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά είτε τη σύνθεση ή τη φύση του προϊόντος είτε την εμπορία του.

36. Εν προκειμένω, από το προοίμιο της απόφασης της 14ης Ιουλίου 2017 συνάγεται, κατ' αρχάς, ότι η απαγόρευση την οποία θεσπίζει η ως άνω απόφαση επιβάλλεται για λόγους προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος.
37. Εν συνεχεία, επισημαίνεται ότι η απαγόρευση αυτή αφορά τον κύκλο ζωής των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη μετά τη διάθεσή τους στην αγορά, αφού θέτει έναν όρο που συνδέεται με τη χρήση των προϊόντων αυτών, υπό την έννοια ότι μόνον οι επαγγελματίες οι οποίοι είναι κάτοχοι άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων επιτρέπεται να τα χρησιμοποιούν.
38. Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ένα τέτοιο μέτρο απαγόρευσης είναι ικανό να επηρεάσει την εμπορία των οικείων προϊόντων.
39. Πράγματι, το μέτρο αυτό συνεπάγεται την εξαφάνιση μιας κατηγορίας δυνητικών αγοραστών γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη, ήτοι των ιδιωτών που επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν οι ίδιοι τέτοια γεωργικά φάρμακα, χωρίς να προσφύγουν στις υπηρεσίες επαγγελματιών που είναι κάτοχοι της απαιτούμενης άδειας χρήσεως φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Επομένως, ένας τέτοιος περιορισμός της δυνατότητας χρήσεως γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη επηρεάζει την εμπορία τους (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, Μ. και S., C-303/15, EU:C:2016:771, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
40. Εντούτοις, όπως αναφέρει η Επιτροπή στις γραπτές παρατηρήσεις της, προκειμένου το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «τεχνικός κανόνας» ο οποίος εμπίπτει στην κατηγορία των «άλλων απαιτήσεων», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και στ', της οδηγίας 2015/1535, πρέπει απαραίτητως το μέτρο αυτό να επηρεάζει «σημαντικά» την εμπορία γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη.
41. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν τούτο συμβαίνει εν προκειμένω.
42. Κατά την εξέταση του ζητήματος αυτού, το αιτούν δικαστήριο θα μπορεί να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τον συνολικό όγκο των πωλήσεων γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν γλυφosatη εντός της Περιφέρειας της Φλάνδρας και το κατά πόσον μεταβλήθηκαν οι αγοραστικές συνήθειες κάθε κατηγορίας αγοραστών, βάσει της συχνότητας των αγορών τους και της ποσότητας του αγορασθέντος προϊόντος, καθώς και τη μεταβολή των τόπων αγοράς και των δικτύων διανομής. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορεί επίσης να λάβει υπόψη σε ποιον βαθμό, αφενός, η ζήτηση των επαγγελματιών χρηστών υποκαθιστά εκείνη των ιδιωτών που προσφεύγουν στις υπηρεσίες των πρώτων και, αφετέρου, οι ιδιώτες χρήστες προμηθεύονται πλέον, κατόπιν της απαγόρευσης, γεωργικά φάρμακα που δεν περιέχουν γλυφosatη αντί των γεωργικών φαρμάκων που περιέχουν την ουσία αυτή.

- 43 Σε περίπτωση που το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι το μέτρο που θεσπίστηκε με την απόφαση της 14ης Ιουλίου 2017 έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται σημαντικά η εμπορία των οικείων προϊόντων, αυτό θα σημαίνει ότι, πριν από την έκδοση της αποφάσεως αυτής, η Φλαμανδική Κυβέρνηση ήταν υποχρεωμένη να συμμορφωθεί προς την προβλεπόμενη στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535 υποχρέωση γνωστοποίησης.
- 44 Προσέτι επισημαίνεται ότι το άρθρο 5 παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι, όταν το σχέδιο του τεχνικού κανόνα αφορά, ειδικότερα, τον περιορισμό της διάθεσης στο εμπόριο ή της χρήσης μιας ουσίας, ενός παρασκευάσματος ή ενός χημικού προϊόντος, για λόγους δημόσιας υγείας και προστασίας των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος, τα κράτη μέλη γνωστοποιούν επίσης είτε περίληψη, είτε, στο μέτρο που είναι διαθέσιμες οι σχετικές πληροφορίες, τα χρήσιμα στοιχεία που αφορούν τη συγκεκριμένη ουσία, παρασκεύασμα ή προϊόν, καθώς και όσα αφορούν τα γνωστά και διαθέσιμα προϊόντα υποκατάστασης. Ομοίως γνωστοποιούν τις αναμενόμενες επιπτώσεις του μέτρου στη δημόσια υγεία και την προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, συνοδεύοντάς τα με ανάλυση των κινδύνων, διενεργουμένη, όπου συντρέχει λόγος, βάσει των αρχών που προβλέπονται στο σχετικό μέρος του τμήματος II.3 του παραρτήματος XV του κανονισμού 1907/2006.
- 45 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/1535, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 5 αυτής, έχει την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει στα πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι εθνικής άδειας για επαγγελματίες να χρησιμοποιούν, σε ιδιωτικά γεωτεμάχια, γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφosatή μπορεί να συνιστά «τεχνικό κανόνα» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και στ', της οδηγίας αυτής, ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 5 της οδηγίας, εφόσον η εφαρμογή της επίμαχης εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως είναι ικανή να επηρεάσει σημαντικά την εμπορία των οικείων προϊόντων, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

### **Επί των δικαστικών εξόδων**

- 46 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

**Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 5 αυτής,**

**έχει την έννοια ότι:**

**εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει στα πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι εθνικής άδειας για επαγγελματίες να χρησιμοποιούν, σε ιδιωτικά γεωτεμάχια, γεωργικά φάρμακα που περιέχουν γλυφosatή μπορεί να συνιστά «τεχνικό κανόνα», κατά την έννοια**

**του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχεία δ' και στ', της οδηγίας αυτής, ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του άρθρου 5 της οδηγίας, εφόσον η εφαρμογή της επίμαχης εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως είναι ικανή να επηρεάσει σημαντικά την εμπορία των οικείων προϊόντων, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.**

(υπογραφές)